

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra sociální pedagogiky

Exkurze do odborných zařízení

Písemný záznam z exkurzí

Brno 2014

1) Probační a mediační služba ČR (10. 10. 2014)

Zřizovatel: Ministerstvo spravedlnosti ČR

Adresa: Moravské nám. 2, Brno, 602 00

Web: <http://www.pmscr.cz/>

Popis služby:

Zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností. Probační a mediační služba současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.

Probační a mediační služba ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice.

Okolo budovy probační a mediační služby chodívám roky a vždy mne zajímalo, co je jejich přesnou prací. Odpovědí na moji otázku byla exkurze do toho zařízení, kde jsem se mohla zeptat na svoje dotazy. Ačkoli jsme zde strávili jen tak hodinu, tak i v tak krátké době nám bylo řečeno, jak služba pracuje, s jakými skupinami osob pracuje a jaké jsou výsledky. Novinkou pro mě bylo, že služba není přidělena jen soudem, ale že o ni například může požádat vězen během svého pobytu ve vězení. Během povídání za námi přišel pracovník, který se věnuje hlavně dětem a popisoval nám, jak tato práce může probíhat a vypadat. Pokud rodiče nechtějí spolupracovat, je velmi pravděpodobné, že tyto služby nebudou mít smysl. Debata na závěru exkurze byla velmi zajímavá a mrzí mě, že jsme tam nemohli strávit o trochu více času. Probační a mediační služba mě zaujala také kvůli tomu, že pracovník se dostává do kontaktu s různě problémovými osobami. Tou osobou může být jak dítě, žena co zavinila autonehodu pod vlivem alkoholu, ale také vrah.

2) CELSUZ – Centrum pro lidi sociálně znevýhodněné (10. 10. 2014)

Zřizovatel: Diecézní charita Brno

Adresa: třída Kpt. Jaroše 9, Brno, 602 00

Web: <http://www.celsuz.cz/>

Formy poskytovaných služeb:

- **sociální rehabilitace** = Pomoc nezaměstnaným při řešení jejich aktuální situace a podpora při hledání práce. Základem služby jsou individuální konzultace s klientem, během kterých se pracuje na naplňování jeho cílů. Dále jsou k dispozici individuální i skupinové navazující aktivity, které pomáhají zvýšit možnost uplatnění na trhu práce.
- **odborné sociální poradenství** = Posláním služby je přispívat k tomu, aby uživatelé překonávali krizové a nepříznivé životní situace a mohli se za pomoci pracovníků sociálně - právní poradny plně začleňovat do společnosti a opětovně tvořit plnohodnotné sociální vazby.
- **služby pro cizince** = Poskytování odborného sociálního poradenství a základního právního poradenství cizincům a uprchlíkům bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti, sociální skupině, politickému přesvědčení a náboženskému vyznání. Služby by měly přispět k zrychlení a zefektivnění integrace cílové skupiny do majoritní společnosti.

Po probační a mediační službě jsme zamířili do budovy, kde se nachází charita. Slečna, která nás prováděla, si pro nás připravila prezentaci a slovní výklad. Ačkoliv mi přišla tato exkurze méně zajímavá, neznamená to, že práce, kterou odvádí je méněcennější ba naopak. Myslím, že práce, kterou tam dělají je velmi důležitá a prospěšná. Charita se zabývá pomocí lidem, kteří se snaží najít práci. Pomáhají jim sestavovat životopis, nabízejí jim počítačové a manuální kurzy, kde mohou zlepšit své dovednosti, nebo se naučit zcela novým věcem. Skvělé také je, že pomáhají lidem doplnit si vzdělání anebo si dodělat školu. Zřizovatelem Diecézní charity Brno je Biskupství brněnské.

3) SOS dětské vesničky (17. 10. 2014) – podrobná kazuistika

Zřizovatel: Sdružení SOS dětských vesniček
Vedoucí zařízení: Jana Pitáková, DiS
Adresa: Borůvková 11, Brno – Medlánky, 621 00
Web: <http://www.sos-vesnicky.cz/>

Historie:

SOS vesničky vznikly v 50. letech 20. století v Rakousku jako reakce na množství osiřelých dětí po II. světové válce. Původně v nich žily válečné vdovy, které se samy staraly o několik sirotků. Nyní se od modelu matka + děti upouští a významnou roli v pěstounské rodině hraje také otec. Podmínkou pro život v SOS vesničce je výchova minimálně tří dětí. V České republice jsou 3 vesničky s celkovým počtem 31 rodinných domů, ve světě fungují ve 130 zemích.

Popis služby:

Cílem Sdružení SOS dětských vesniček je dlouhodobě pomáhat ohroženým dětem vyrůstat v láskyplném prostředí se svými vlastními rodiči nebo pěstouny. Klientům jsou poskytovány služby poradenské, psychologické, terapeutické, pedagogické, sociální a odlehčovací. K dispozici mají rodinný dům se zvýhodněným (dotovaným) nájemným, kde pěstouni s dětmi bydlí na základě nájemní smlouvy se specifikací další podpory.

Zařízení v Brně funguje od roku 2003. Je zde 10 domečků, ve kterých žije přibližně 30 dětí často v sourozeneckých skupinách. V rámci kontaktu dětí s původní rodinou nabízí SOS dětská vesnička doprovázení a asistované styky včetně zázemí a následné péče s celým rodinným systémem. V jednom z domečků funguje nezisková organizace Lepší vyhlídky, která se zabývá vzděláváním zaměstnanců i dětí. Pro děti jsou organizovány zájmové kroužky, vzdělávací kurzy a výlety. Sdružení spolupracuje také s externími rodinami a některých akcí se může účastnit i veřejnost.

Současný pracovní tým je tvořen ředitelkou programů SOS dětské vesničky, vedoucí komunity mládeže, sociálním pedagogem, sociální pracovníci (navštěvuje rodiny jednou za dva měsíce, kontroluje jejich fungování, zprostředkovává kontakt s biologickými rodiči, uzavírá dohody o pěstounské péči, řeší nájem domečků, poskytuje sociální poradenství a komunikuje s OSPOD), dvěma externími psychology (dochází do vesničky na vyžádání), rodinnými asistentkami (poskytují respitní péči) a správcem.

Reflexe z exkurze:

Nejvíce mě asi zaujala návštěva SOS vesničky v Medláncích. SOS vesničky vznikly v Rakousku po 2. světové válce. Žily zde vdovy, které se staraly o sirotky. Nyní se datuje, že vesničky fungují ve sto třiceti zemích. V Česku se nacházejí právě tři s národní kanceláří v Praze.

V SOS vesničce jsem byla poprvé v životě a moje představy o ní byly úplně jiné, než jaká ve skutečnosti je. Hned po příchodu do areálu mě absolutně překvapilo, jak na mě

prostředí působí sympaticky a příjemně. Domečky a prostory určené pro osoby žijící ve vesničce vypadaly přívětivě a člověk se v nich cítil velmi dobře, jak jsme mohli poznat po prohlídce jednoho z domečků, který se zrovna připravoval pro novou pěstounku s dětmi. Domek na první pohled nevypadá nějak velký, když si představíme, že v něm bude žít například pěti-členná rodina. Při prohlídce, jsem ale musela změnit svůj názor, protože dům má několik pokojů, takže takřka každý může najít kousek soukromý, když bude potřebovat. To mě mile překvapilo.

Na začátku naší exkurze jsme se seznámili se slečnou, která pracuje ve vesničce jako sociální pedagožka a ta nám popisovala jak historii vesniček tak také programy, které jejich organizace nabízí. Byly to SOS Přístav, SOS Maják, SOS Kompas, SOS Sluníčko, SOS Kormidlo, SOS Kotva a SOS Kajuta. Každý z těchto názvů má svůj určitý význam, podle toho jaké služby nabízí:

- * SOS Kompas = Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- * SOS Přístav = Pěstounská péče v SOS dětských vesničkách
- * SOS Maják = Služby pro pěstouny
- * SOS Kormidlo = Zařízení sociálně výchovné činnosti
- * SOS Kotva = Dům na půl cesty
- * SOS Kajuta = Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- * SOS Sluníčko = Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Slečna, která nás prováděla, nám podrobně vysvětlila, jak každý z programů funguje a pro koho je určen. Já osobně jsem si vesničku představovala, jako místo, kde žijí pěstouni s dětmi, ale nevěděla jsem, že zaštituje tolik oblastí. Například, když chtějí děti studovat, SOS Kormidlo pomáhá dětem z pěstounských rodin nebo z dětských domovů. Nabízí jim levné ubytování, kde se naučí samostatnosti, pomáhá jim hospodařit s penězi, ale také nabízí odpornou pomoc.

Nejvíce obohacující pro mne asi byla debata, kterou jsme měli na konci. Zjistila jsem, že já a nejspíše i mnoho ostatních si neumíme ani představit, z jakých podmínek a prostředí se děti do vesničky dostávají a čím vším si museli projít. Bylo nám řečeno, že děti se setkávají se svými biologickými rodiči tak jednou za půl roku, protože si to více nepřejí.

Návštěva vesničky pro mě byla velkým překvapením a odnesla jsem si spoustu nových, ale hlavně zajímavých informací. Donutilo mne to také přemýšlet nad reakcí, jakou obvykle máme, když se setkáme s dítětem, jehož chování či mluva není zrovna nejsprávnější. Místo ukvapených soudů, bychom se měli zamyslet nad tím, že ne všichni mají to štěstí, že jsou vychováni svými rodiči a je jim dáno lásky a výchovy. Děti z problémového prostředí, ale hlavně kojeneckých ústavů nejsou naučeni tomu, co znamenají jednotlivé pocity, jako hněv, radost či láska atd. V budoucnu se s těmito pocity těžko vyrovnávají, a proto často může docházet ke konfliktu. Věci, které nám mohou připadat prosté, a nad kterými ani nemusíme přemýšlet, mohou být pro jiné naopak velkou překážkou. Zřizovatelem je občanské sdružení s názvem Sdružení SOS dětských vesniček.

4) **Ratolest** (24. 10. 2014)

Zřizovatel: Ratolest Brno, občanské sdružení

Adresa: třída Kpt. Jaroše 7b, Brno, 602 00

Web: <http://www.ratolest.cz/>

Popis služby:

Ratolest je organizace poskytující širokou škálu sociálních služeb dětem a mládeži. Pracovníci pomáhají řešit problémy v rodině, ve škole, mezi vrstevníky. Snaží se o bezproblémové začleňování dětí do společnosti, poskytují jim možnosti, jak smysluplně trávit volný čas. Působí také preventivně proti šikaně, drogám, kriminalitě apod. Ratolest provozuje nízkoprahové kluby, zajišťuje preventivní programy, dobrovolnické centrum a sociálně aktivizační programy pro rodiny. Ratolest se zaměřuje na děti a mládež. Poskytuje sociální služby a aktivizační programy pro rodinu.

Pracovníci se snaží pomáhat v oblasti prevence a hlavně poskytují dětem možnost trávit smysluplně volný čas. Provozují nízkoprahové kluby pro děti a mládež, preventivní programy pro děti a mládež, sociálně aktivizační program pro rodinu a dobrovolnické centrum.

V současné době jsou realizovány 3 sociální programy:

- **SAPO** = sociálně aktivizační pomoc
- **PAVLAČ** = nízkoprahový klub pro děti a mládež
- **LIKUSÁK** = nízkoprahový klub pro děti a mládež

2 preventivní programy:

- **ARISTOTELES** = pro nezletilé do 15 let
- **KŘÍŽOVATKA** = pro mládež ve věku od 15 do 24 let

probační program: **ZMĚNIT SMĚR**

5) Středisko volného času Lužánky (24. 10. 2014)

Zřizovatel: Jihomoravský kraj
Adresa: Lidická 50, Brno, 658 12
Web: <http://www.luzanky.cz>

Popis služby:

Posláním střediska volného času Lužánky je podporovat pozitivní formování osobnosti vytvářením a nabízením prostoru a podmínek pro volnočasové aktivity a vzdělávání široké veřejnosti, především dětí a mládeže.

Toto středisko volného času je jedním z nejstarších u nás. Lužánky mají několik odloučených pracovišť: Lentilka, Liška, Louka, Lyska, Linka, Legato, Lata, Lány, Lávka, Labyrint, Lesná, Lidická, také rekreační středisko Lorien a základnu v jižních Čechách. Středisko je otevřeno jak dětem tak i dospělým, kteří mohou navštěvovat různé kroužky. Lužánky nabízí vzdělávací, sportovní nebo výchovnou činnost. Lidé tak mohou navštěvovat nejrůznější kroužky, tábory a mnoho dalších akcí. Konají se zde také zajímavé výstavy a aktivity pro širokou veřejnost. Budova Lidická je památkově chráněna a jejím vlastníkem je Statutární město Brno. Zřizovatelem SVČ Lužánky je Jihomoravský kraj.

6) CESOP – centrum sociální prevence (7. 11. 2014)

Zřizovatel: Statutární město Brno

Adresa: Celní 3, Brno, 615 00

Web: <http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-socialne-kulturni/odbor-socialni-pece/oddeleni-socialni-prevence-pro-mladistve-a-mlade-dospele/>

Popis služby:

Oddělení sociální prevence pro mladistvé prostřednictvím terénních a ambulantních služeb formou dlouhodobé spolupráce (1 rok a více) je alternativou k ÚSP (Ústavu sociální péče). Klienti mohou být děti OSPODU nebo od sociálních kurátorů. Každému klientovi je přidělen jeden pracovník, který mu pomáhá v oblasti školy a zaměstnání. Klient je povinen svému pracovníkovi podávat informace o svém zdravotním stavu, škole nebo zaměstnání. Centrum poskytuje různé druhy sociálních služeb

Oddělení poskytuje čtyři sociální služby mladistvým a mladým dospělým, kteří se ocitli v obtížných životních situacích, jejichž řešení je nad jejich síly nebo možnosti jejich rodiny. Jedná se zejména o asistované bydlení a sociální trénink, zaměřený na rozvoj psychosociálních dovedností a dalších potřebných schopností klientů tak, aby bylo umožněno jejich odpovídající zapojení do samostatného života a aktivně se tak předcházelo vzniku sociálně patologických jevů a tendencí.

- **Azylový dům pro mládež** – od 15 do 18 let
- **Azylový dům pro mladé dospělé** – od 18 do 26 let
- **Dům na půl cesty** – od 18 do 26 let
- **Nízkoprahové zařízení pro mládež** – od 15 do 26 let

7) Kurátoři (7. 11. 2014)

Zřizovatel: Statutární město Brno

Adresa: Křenová 20, Brno, 602 00

Web: <http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-socialne-kulturni/odbor-socialni-pece/oddeleni-socialni-prevence-a-pomoci/>

Popis služby:

Sociální kurátoři se zaměřují na skupinu lidí, která je sociálně vyloučena, nebo jí tento stav hrozí. Pracují s lidmi bez domova, alkoholiky, či lidmi ve výkonu trestu nebo po něm. Pomáhají těmto lidem řešit základní problémy, nabízí jim právní a finanční poradenství. Lidé bez domova někdy ani nechtějí přijímat dávky, na které mají od státu nárok. Berou to jako svoji osobní prohru. To mi přišlo velmi zajímavé, protože jsem nevěděla, z jakého důvodu se tomu brání. Klienti se mohou ubytovat v různých azylových objektech, setkávat se v klubu nebo se umýt a vyprat. Každému klientovi je přidělen jeho kurátor. Kurátor má na starosti značně velký počet osob. Zřizovatelem a provozovatelem je odbor sociální péče Magistrátu města Brna.

8) Dětský diagnostický ústav (13. 11. 2014)

Zřizovatel: Ministerstvo školství
Adresa: Hlinky 140, Brno, 603 69
Web: <http://www.ddubrno.cz/>

Popis služby:

Diagnostické zařízení pro děti, které mají být umístěny v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Cílem činností je naučení stereotypů, návyků, sebeobsluže (smysluplné trávení volného času, odpovědnost ve škole, za své chování). Přijímá děti školního věku s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou nebo předběžným opatřením o umístění, které ve všech případech vydává soud. Zařízení také přijímá děti zadržené policií na útěku z domova či z výchovného zařízení.

Nabízí také služby Střediska výchovné péče – ambulantního poradenského pracoviště pro děti s poruchami chování a jejich rodiče. Ve většině případů se spolupracuje také s kmenovou školou dítěte. Instrukce zřizuje vlastní školu. Rodiče dítě financují za předpokladu, že nejsou na hranici životního minima a na financování se také podílí stát.

Po zajištění sekundární prevence (zpravidla po 2 měsících) je ukončen diagnostický pobyt a děti jsou rozmístěny do různých typů speciálních školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Exkurze do diagnostického ústavu byla asi jednou z těch nejzajímavějších. Nejen, že nám paní ředitelka s nadšením a ochotou vyprávěla chod a funkci tohoto zařízení, tak nám také představila dívku, jež je zde umístěna. Zařízení je určeno pro děti ve školním věku. Ti se sem mohou dostat na nařízení soudu. Během doby pobytu navštěvují děti školu, která je součástí ústavu. V ústavu s dětmi pracují a snaží se je resocializovat. Snahou je dostat děti, co nejdříve zase mezi svou rodinu. Zřizovatelem je MŠMT ČR.